

מסה על קושי משותף

(סוף מעמוד 20)

אפשר וצריך להמשיך, בעצם המשך הטיפול הוא מחוייב המציאות, ואולי נחזק את האבחנה — מחוייב מציאות ספרותית, דווקא על רקע הפואטיקה העגונית על ממשיכה ומויפיה, אולם המצע צר, ולכל היותר היה בכל הנכתב כאן בבחינת התוויות ראשונות. ואולי נצמצם עוד יותר את הגדרת המטי" דה, כי ביחס לגנסיין מצטמצמת כל הגדרה ספרונית — היה כאן נסיון לאמוד את הקושי, לסמן באופן מתופך לא את מגבלותיה של הפואטיקה הגנ" סינית, אלא את מגבלותיה של הספרות הנכתבת והקראת היום ביחס לגנסיין ולסווח הזיקות העצום שלו.

בעצם, נדרשתי לכתוב דבר אחר — לכתוב את דבר עצם הוצאת כתבי גנסיין לאור, על עבודת התשתית, התקיר, ועבודת הפרשנות האדירה של העורכים. כאילו מקרא בגנסיין הוא בבחינת מוכן מאליו, יש להכריז כאן כי אין הקריאה בגנסיין היא בבחינת מוכן מאליו, היא אינה גמדת כלל כמנותים כאלה, הא ראה, הוחסו על הכתיבת הספרותית כאן אינו כראוי לו וכנובע ממנו בכל הקשר שניתן להעלותו על הדעת,

ואולם, יש בעבודת העריכת הזאת כדי להתוות את גנסיין אל תוך מחזור הדם' השפיר של הספ"רות, ולו רק מבחינה זו, שהעורכים העמידו גנסיין כמו שהוא — ללא מערך המחיקות והתיקונים של עורכי המוקדמים, אשר בהקשר זה נתמשים לפתע כדמויות פרימיטיביות באופן מפתיע, עצם ההתייחסות אל גנסיין, לשוב ולרע' — גם לתרגומיה, גם לשיריו המוקדמים, לפראגמטיים שפן העובון היא התייחסות מכובדת לעילא ולא היתה עד כה בביחינת מוכן מאליו. הקונצסט שבייסוד העריכה הזאת מחייב התייחסות נטרדת, עם זאת איני יכול להתאפק מלהעיר על אופיים הסיסוגראפיה הגרוע של שני הכרכים. הדברים כוללים את הסורמאט המשונה, את הדפוס הגרוע — מרוח שיש לקרא אך ורק בזכוכית מגדלת, את העובדה ששתי הוצאות ספרים מכובדות חברו להמשיך את היחס הזונח כלפי גנסיין. הספרים הללו, ויסלח לי ההש' וזאה — נראים כמו דפוס מקרי של הוצאת "שטיבל", ואני חוטא חטא כבד להוצאת שטיבל — היא לא היתה נותנת רשות לספר מרוח דפוס וגרוע נייר כזה לצאת לאור. אינה מונוגראפיה מסופשת על מספר סופולארי הם מדפיסים על נייר יקר, בהדפסת נקייה ומדוייקת בעימוד סיסוגראפיה מעולה וכריכה עשויה בטעם. גנסיין, עדיין לא זכה בכבוד ויקר כזה. ואולי זיתי ההוכחה כי ההקשר לא השתנה.

לא של קו, יושם נא לב: הואיל ואופיית של קריאה היא אורכי, חזקה בפליים טכנת אבזן הדרך או תעיה אל תוך סכך צדדי. על הקורא לקיים פוקוס מתמיד, זהיר ומודע, בין הצבה הפרודת לבין הקו האופקי המאופיין כאן באמצעות הגבור. זהו סוג של קריאה המצריך אימון, מצריך מדעות, קריאה זו לא תאופיין בשום פנים בסיפוק מידני מן הסוג שהורגלנו לו בסיפורת הנכתבת כיום.

צריך להדגים את הדברים, ולאחזו בעת ובעונה אחת במאפיין שלא זכה להארה מיוחדת בביקורת גנסיין המוכרת לי. המאפיין, טוב, בדרכיו של גנסיין, אינו צניין שבהתרחשות גלויה ומפורשת — המי דובר הוא במערך מתחיים אירוטי הנוצר כקנה מידח לשוני, ואין הכוונה כאן למערכות יחסים שלימות-עגולות בין הגיבור לקורות הנשים שמבינו, שזה אחד ממאפייניה הראשיים של הרגסיה, כי הגיבור הגנסייני מאופיין במערך יחסיו עם נשים אחרות המדוכר הוא במערכת מתחיים אירוסית" רוויה, שיוצרת הלשון המתארת. נקח לנו נקודת מוקד סיפורית בה מכניסה אחת הגיבורות את ידה אל "צלהת בגד" של הגבור, צומת המשמעויות הוא כמפורש זו כיווניו יש בכך סוג של מחווה רגשית, ויש לדבר הקשר אירוסיל מפורש בתוך המארג. אם נתווך לרגע לדיגום העוסק בנחום הגור הסוטר על חטמה של חנה הליר, נראה בע"ל שגם הסטירות הללו יש בהן כדי קוספוגנט התייחסות מיני מפורש. זהו אמנס שריד — חלול של התייחסות מינית, ואולם אם נרחיב מעט את היריעה ונבדוק את המתרחש שתי שורות אחר-כך, יסתבר, לנו שגם האפשרות לקיים שריד זה של התייחסות ארוטית נגזל ממנו: אחר לוקח את מקומו ועושה אותם דברים בדיוק, רק בתנועות הרבה יותר גדולות ובסוחות.

יש לחזור ולחזק את היותו של היבט זה סמוי, וההצטברות היא היא יוצרת לכסוף את המשמעות. אין לדבר בהקשרו של ברדיצ'בסקי על הקשרים גלויים, מפורשים, מפורטים, עם זאת נוצר מצב של פירוס, שהוא תוצאה ישירה של הלשון הסעיר גה, המוליכה.

אחרי כן היתה מאניה פורשת אל הדרך ורוזה היתה יושבת אל הכיתה והגור לער מתה על נכי הסופה (ספת), וחדר המי" סות סתוח לסחצת והמכורה הסורשת צל, היתה משרת אור בהת אל אחת המיסות שהיתה נוצצת מהאפלה, ואירה היתה נזחת מתוך הדרה, והם היו יושבים ומצחקים לפעמים, בצניעות נר גה, והומים סנננים בחשאי.

(עמ' 147, ההדגשים והסוגריים שלי).
בסתק בכך, הוואריאנטים בעלי פתח משמעות אירוסית הודגשו. יושם נא לב כי גנסיין עצמו, ביקש לסייג את החצבר האירוסיל באמצעות מילת ספתח בעלת קונוטאציה מונגדת, אשר רק מעצימה את ההדגש האירוסיל — מילולי עוד יותר, חמילה היא כמובן, צניעות *).

(*) הערת הרצונמור: אם זכיתי להישג כל שהוא בהכנתו של גנסיין אני חייב תודה לסאמרן מאיר הסינייז של ע. צמח "כדרך לתרש מצלי" ("עכשיו" 4-3), שהקריאה בו, לפני כארבע עשרה שנה, האירה את עיני ופתחה לי פתח לעולמו של גנסיין. והדגש הוא על הדרך, לא על המסקנות. אם נכשלהי, הכשל הוא כולו שלי.

אנניין נבות